

Europejscy partnerzy Czeladzi

Urząd Miasta
Czeladź 2009

Czeladź

Viesite

Varpalota

Żydaczów

1015 km

512 km

570 km

Miasto Czeladź ma wieloletnie doświadczenia w zakresie międzynarodowych kontaktów samorządów. Obecnie współpracuje z czterema miastami partnerskimi: francuskim Auby, ukraińskim Żydaczowem, łotewskim Viesite i węgierską Várpalotą. Każde z nich leży w innym zakątku Europy, ma niepowtarzalną historię i kulturę, wartą poznania przez czeladzką młodzież. To właśnie przede wszystkim z myślą o młodych obywatelach miasta, uczniach czeladzkich szkół, podpisywane były kolejne partnerskie umowy. Od wielu już lat następujące po sobie pokolenia młodzieży wzajemnie się odwiedzają, przebywają na wspólnych wakacyjnych wyjazdach, poznają ludzi, ich życie codzienne i odświętne, uczą się tolerancji i zrozumienia.

Pierwszy kontakt partnerskiej współpracy Czeladź nawiązała 36 lat temu, w 1973 roku. Od tego czasu nie tylko w Polsce zmieniło się bardzo wiele. Dziś, kiedy nie istnieją granice pomiędzy krajami członkowskimi Unii Europejskiej, kiedy młodzież korzysta z różnorodnych szkolnych programów unijnych, możliwe stały się częstsze kontakty, a zwłaszcza coraz bogatsza wymiana kulturalna. W zagranicznych ekspedycjach uczestniczą młodzieżowe zespoły muzyczne, taneczne, teatralne. Organizowane są wystawy, koncerty, a także różnorodne imprezy sportowe. Przy okazji wszyscy poznają kraj, w którym akurat przebywają. Najnowszym pomysłem na współpracę jest wymiana młodzieży pomiędzy wszystkimi czeladzkimi partnerami, wspólne zabawy, zwiedzanie okolic i biesiadowanie. Przykładowo, Ukrainę

2

Czeladź, 1973 rok. Umowę o współpracy podpisują naczelnik Zbigniew Cyrol (z lewej) i mer Auby Aldebert Valette. Towarzyszą im (od lewej stoją) Zenon Jach, Andrzej Kędziński i Jan Kaczmarek. Czeladź, 1973. The city chief officer Zbigniew Cyrol (on the left) and the Auby city mayor Aldebert Valette signing the Cooperation Agreement; accompanied by (from the left) Zenon Jach, Andrzej Kędziński and Jan Kaczmarek.

odwiedzają Francuzi i wzajemnie, a w polskie góry jadą grupy polsko-lotewsko-ukraińsko-francuskie. W 2009 roku dołączą do nich młodzi Węgrzy.

Rokrocznie Czeladź podpisuje z miastami partnerskimi umowy, w które wpisana jest również współpraca towarzystw społecznych i organizacji pozarządowych. W wymianie uczestniczą zatem strażacy, kombatancki, strażnicy miejscy, muzycy, orkiestra dęta, twórcy a także czeladźcy seniorzy. Wielkim powodzeniem, zwłaszcza we Francji, gdzie ciągle liczna jest Polonia, cieszą się Dni Kultury Polskiej połączone z degustacją tradycyjnych polskich potraw. Przy wspólnym stole odradzają się sentymenty i rodzinne wspomnienia. W Żydaczowie czeladzki samorząd wzbogaca miejscową bibliotekę o polskie książki i nagrania. Ważna jest również współpraca polskich i ukraińskich nauczycieli. Kiedy wszyscy zaprzyjaźnieni partnerzy spotykają się, chociażby podczas Festiwalu Ave Maria, na czeladzkim czy krakowskim Rynku rozmawiają, pomimo wszelkich różnic, wspólnym językiem, językiem przyjaźni - a to przecież główny cel zawiązanej współpracy.

W tej broszurze staraliśmy się zawrzeć krótki opis historii każdego miasta - partnera Cze-
ladzi, jego historię i dzień dzisiejszy.

Żydaczów, 24 sierpnia 2004 roku. W tutejszym Urzędzie Miasta podpisują umowę partnerską składają burmistrzowie Michajło Szczujko i Marek Mrozowski, a następnie ich zastępcy: Jarosław Hawrylczuk i Zbigniew Szaleniec. Zhidachiv, August 24th 2004. The city mayors Michajło Szczujko and Marek Mrozowski together with their deputies Jarosław Hawrylczuk and Zbigniew Szaleniec signing the Cooperation Agreement in the Zhidachiv City Hall.

The City of Czeladź has a long - standing experience in international municipal relations. At the moment it cooperates with four partner cities: Auby (France), Zhydachiv (Ukraine), Viesīte (Latvia) and Várpalota (Hungary). Each of them lies in a different part of Europe, with its exceptional history and culture worth being known by Czeladź youth. It is for the young citizens of Czeladź, the students of Czeladź schools, that the successive cooperation agreements have been signed. For many years now subsequent generations of young people have visited each other, spent holidays together, met the people, participated in their everyday and festive life, learnt tolerance and understanding.

The first Czeladź international cooperation started 36 years ago. Since then a lot has changed not only in Poland. Nowadays, with no borders between the member states of the European Union young people can participate in different EU school projects and frequent contacts and cultural exchange are possible. Youth music bands, theatre and dance groups take part in international expeditions. Various exhibitions, concerts and sport events are organized, all together to let them get to know the country they are visiting. Recent cooperation idea is a youth exchange among all partners, common play, sightseeing and entertainment.

W sali sesyjnej Rady Miejskiej w Czeladzi, 2 maja 2006 roku umowę podpisują: burmistrz Jánis Dimitrijevs oraz Marek Mrozowski. Towarzyszą im przedstawiciele RM (od lewej) : Danuta Walczak, Janusz Gątkiewicz i Marian Kita. May 2nd 2006. Jánis Dimitrijevs and Marek Mrozowski signing the agreement in the Czeladź City Council work session hall; accompanied by the City Council members: Danuta Walczak, Janusz Gątkiewicz and Marian Kita

For example, the Ukrainians visit France and vice versa, Polish, Latvian, Ukrainian and French groups climb the Polish mountains. In 2009 they will be joined by the young Hungarians.

Each year Czeladź and its partner cities sign partner agreements which include (among other conditions) cooperation between social societies and NGOs (non - governmental organizations). And so, not only the students, but also the firemen, veterans, gendarmeries, musicians, brass band, artists and Czeladź seniors participate in the exchanges. Very popular, especially in France, where the Polish society is still quite large, are Polish Days with the traditional Polish dishes tasting. The time spent at the common table brings back family memories and sentiments. In Zhydachiv Czeladź local government gives Polish books and recordings to the local library. Another important thing is the cooperation between Polish and Ukrainian teachers. When all friendly partners meet together, for example during the Ave Maria festival at the Czeladź or Kraków Main Square, they speak - despite all the differences - the same language, a language of friendship- and that in fact is the main point of this cooperation.

In the present brochure we tried to include a short historical description of each partner city of Czeladź and also present.

Sygnatariuszami umowy o współpracy polsko-węgierskiej byli burmistrzowie miast: Marek Mrozowski i Árpád Németh. The signatories of the Polish – Hungarian Cooperation Agreement were the city mayors Marek Mrozowski and Árpád Németh.

POLSKA
POLAND

Czeladź

www.czeladz.pl

Czeladź, to najstarsze miasto Zagłębia i jedno z najstarszych w Polsce. Jego początki sięgają średniowiecza. Po raz pierwszy nazwa miasta wymieniona została w roku 1228. Kilka lat później (1238) Czeladź miała już charakter obronny. Niestety w 1241 roku została spustoszona przez Tatarów. Od roku 1260 funkcjonowała też parafia rzymsko-katolicka. Z tego okresu zachował się pierwotny układ urbanistyczny miasta lokacyjnego. Zaś w miejscu dawnego grodu stoi dziś potężny kościół św. Stanisława Biskupa i Męczennika. Czeladź była obwiedziona murami obronnymi, których fragmenty przetrwały do dziś. Centrum stanowił Rynek, na którym dominował Ratusz.

Do II połowy XIX wieku Czeladź była miastem rzemieślników i rolników. Od roku 1860 miasto zaczęło zmieniać swój charakter. Powoli stawało się ośrodkiem przemysłowym. Stało się to za sprawą budowy dwóch kopalń węgla: „Czeladź” (1876) oraz „Saturn” (1887). Obok kopalń rozwijały się mniejsze i większe przedsiębiorstwa. W roku 1924 rozpoczęły działalność Zakłady Ceramiki „Józefów” (istniejące do dziś pod nazwą „Cerkolor” Sp. z o.o.). Górnictwo było motorem napędowym rozwoju miasta aż do lat siedemdziesiątych XX wieku.

Na przełomie lat 1996/97 zakończono w Czeladzi eksploatację złóż węgla, co skłoniło do przeobrażenia polityki gospodarczej miasta. W ciągu kilku lat Czeladź z ośrodka przemysłu i górnictwa stała się centrum inwestującym w sfery handlu i usług. Z budżetu miasta chętnie inwestowano w placówki oświatowe, rewitalizację terenów poprzemysłowych, działania proekologiczne a także w sferę opieki nad ludźmi starszymi. Jednym z priorytetów stało się przygotowanie terenów pod inwestycje. Po krótkiej „zadyszce” Czeladź stała się znowu znaczącym miastem nie tylko Zagłębia Dąbrowskiego, ale całego Górnego Śląska.

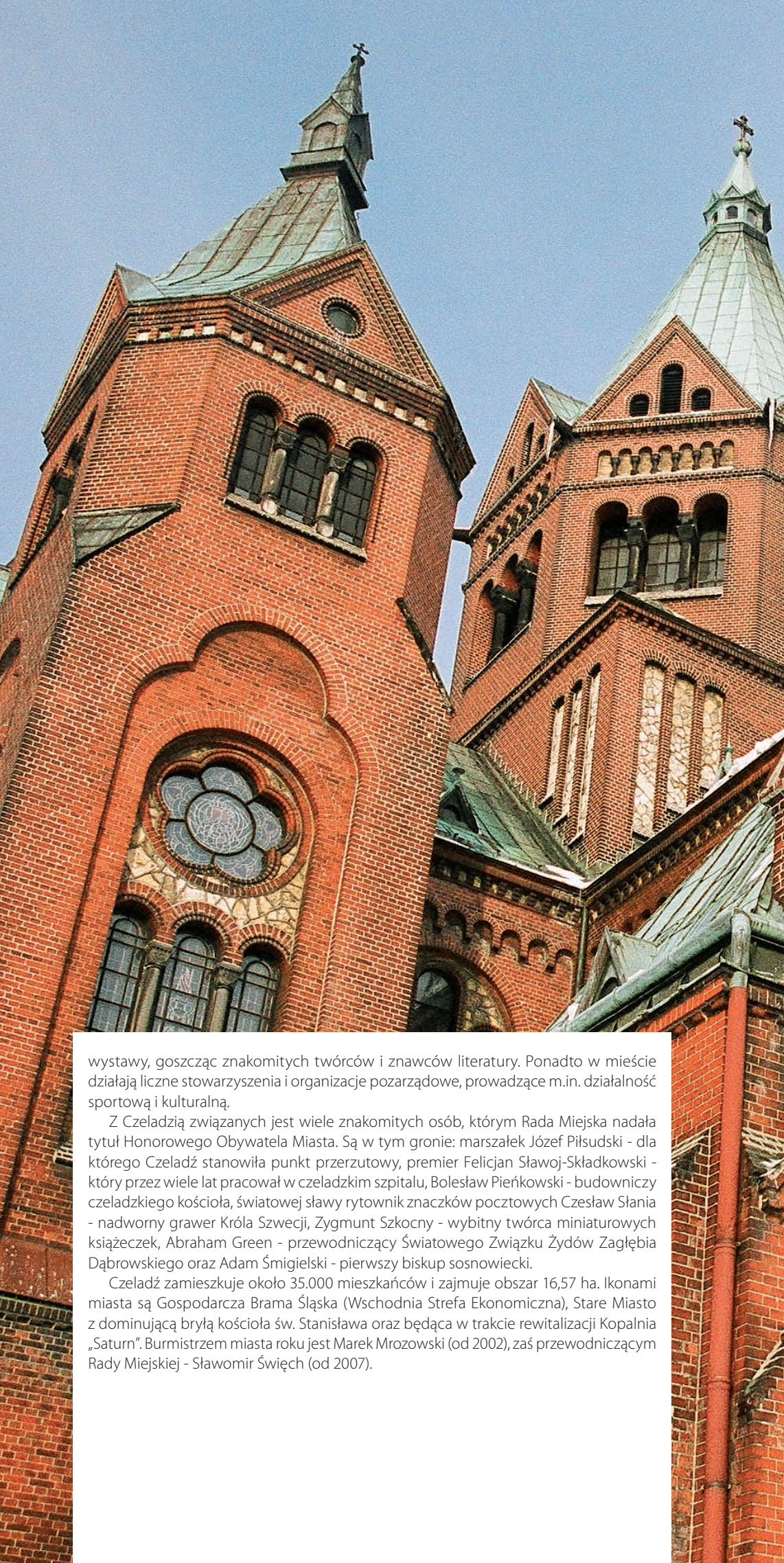
Od 1991 roku Urząd Miasta jest wydawcą, ukazującej się co miesiąc, gazety samorządowej „Echo Czeladzi”. Na jej łamach ukazują się najważniejsze informacje dotyczące gospodarki, spraw społecznych, edukacji, kultury, sportu oraz działalności organizacji pozarządowych. „Echo Czeladzi” patroluje wielu imprezom kulturalnym odbywającym się w mieście.

Czeladź od kilku lat jest także ważnym ośrodkiem kulturalnym. Co roku, w maju odbywa się Festiwal Ave Maria, który swym zasięgiem obejmuje również Będzin i Sosnowiec. W gronie zapraszanych artystów znajdują się nazwiska najwybitniejszych śpiewaków polskich scen operowych, operetkowych i estrady, także zespoły orkiestrowe i chóralne Teatru Wielkiego w Poznaniu, Opery Śląskiej w Bytomiu, Akademii Muzycznej w Katowicach. Dyrektorem Festiwalu jest niezmiennie Sławomir Pietras - dyrektor Teatru Wielkiego w Poznaniu. Ponadto w zabytkowym poindustrialnym obiekcie kopalni „Saturn” została utworzona Galeria Sztuki Współczesnej „Elektrownia”, współpracująca ze śląskimi uczelniami artystycznymi i związkami twórczymi. Z kolei na koncerty muzyki kameralnej i wystawy opowiadające o historii miasta zaprasza raz w miesiącu Czeladzka Izba Tradycji mająca swą siedzibę w pałacu „Pod Filarami”, który niegdyś był we władaniu dyrektora kopalni „Saturn”. Każde lato kończy Festiwal Muzyki Reggae „Regeneracja”, a na przełomie sierpnia i września odbywają się miejskie Dożynki, w których uczestniczą zespoły regionalne z terenu Zagłębia Dąbrowskiego i zespoły muzyki folkowej. W podobnym klimacie czeladzianie bawią się na tradycyjnych jarmarkach św. Stanisława i św. Anny.

Największym miejskim przedsięwzięciem kulturalnym są doroczne Dni Czeladzi. Ich organizator, czyli Urząd Miasta, zawsze stara się, by były atrakcyjne dla publiczności w różnym wieku i o różnorodnych zainteresowaniach. Odbywają się one zawsze na początku maja i zawsze we wszystkich czeladzkich dzielnicach.

Interesującą działalność prowadzą też Miejska Biblioteka Publiczna oraz Spółdzielczy Dom Kultury „Odeon”. Specjalizują się one w przedsięwzięciach kameralnych organizując

wystawy, goszcząc znakomitych twórców i znawców literatury. Ponadto w mieście działają liczne stowarzyszenia i organizacje pozarządowe, prowadzące m.in. działalność sportową i kulturalną.

Z Czeladzią związanych jest wiele znakomitych osób, którym Rada Miejska nadała tytuł Honorowego Obywatela Miasta. Są w tym gronie: marszałek Józef Piłsudski - dla którego Czeladź stanowiła punkt przelotowy, premier Felicjan Sławoj-Składkowski - który przez wiele lat pracował w czeladzkim szpitalu, Bolesław Pierńkowski - budowniczy czeladzkiego kościoła, światowej sławy rytownik znaczków pocztowych Czesław Słania - nadworny grawer Króla Szwecji, Zygmunt Szkocny - wybitny twórca miniaturowych książeczek, Abraham Green - przewodniczący Światowego Związku Żydów Zagłębia Dąbrowskiego oraz Adam Śmigieński - pierwszy biskup sosnowiecki.

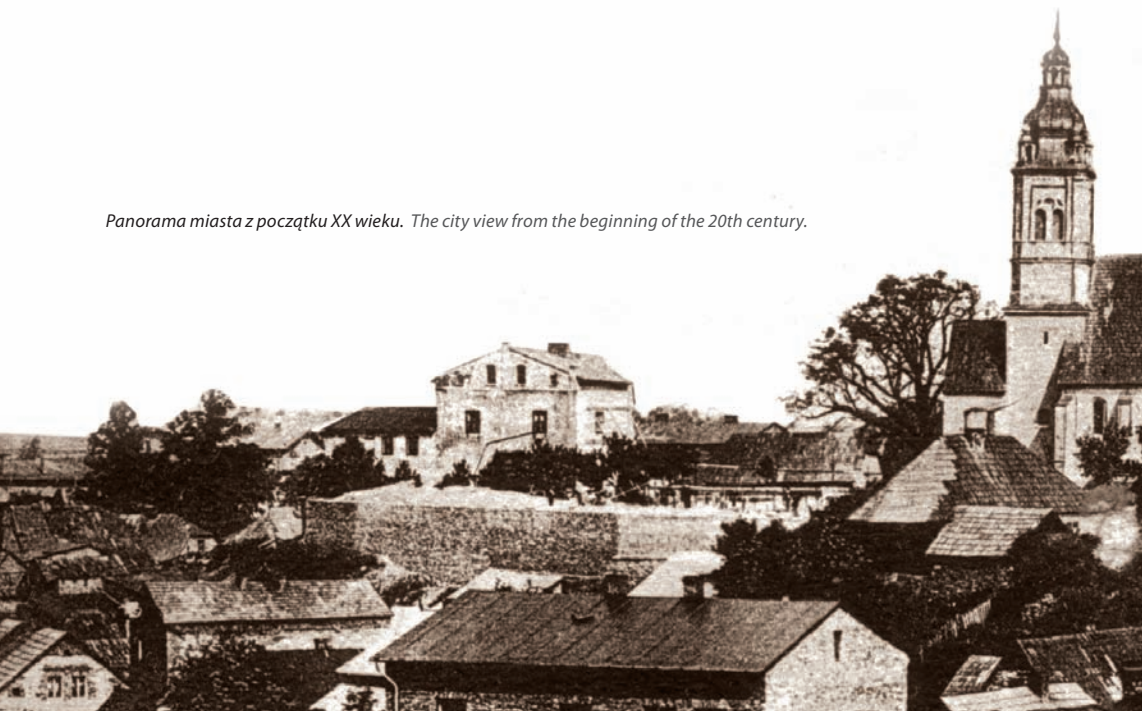
Czeladź zamieszkuje około 35.000 mieszkańców i zajmuje obszar 16,57 ha. Ikonami miasta są Gospodarcza Brama Śląska (Wschodnia Strefa Ekonomiczna), Stare Miasto z dominującą bryłą kościoła św. Stanisława oraz będąca w trakcie rewitalizacji Kopalnia „Saturn”. Burmistrzem miasta roku jest Marek Mrozowski (od 2002), zaś przewodniczącym Rady Miejskiej - Sławomir Święch (od 2007).

Czeladź

Panorama miasta z początku XX wieku. The city view from the beginning of the 20th century.

Czeladź

Czeladź is the oldest city of Zagłębie region and one of the oldest cities of Poland. Its beginnings date back to the Middle Ages. The city name was first mentioned in 1228. A few years later (in 1238) Czeladź already had a defensive character. Unfortunately in 1241 it was ravaged by the Tartars. Since 1260 a Roman Catholic parish works in Czeladź. From that period the original urban setup of the foundation city has survived and on the place of the former town nowadays there is a big church of Saint Stanisław, the bishop and martyr. Czeladź was surrounded by the fortifications, fragments of which survived to the present times. The city centre was the Main Square with the Town Hall.

Up until the 2nd half of the XIX century Czeladź was a city of craftsmen and farmers. Since 1860 the city started to change its character, transforming into an industrial centre. This happened with the building of two coal mines called "Czeladź" (1876) and "Saturn" (1887). Apart from the mines also some smaller and bigger enterprises developed. In 1924 the Ceramics Factory "Józefów" (nowadays named "Cerkolor" Sp. z o.o.) came into existence. Mining was the driving force behind the city development up to the 70's of the XX century.

At the turn of 1996 and 1997 the coal exploitation stopped, which led to transformation of the city economic policy. Within a few years Czeladź transferred from being an industry and mining centre into being a trade and services investor. The city budget was often given to education, ex-industrial territories' revitalization, ecological activeness and taking care of elderly people. One of the priorities was preparing the territory for investment. After a short "breathlessness" Czeladź became an important city not only for Zagłębie Dąbrowskie region, but also for the whole Upper Silesia again.

Since 1991 a local monthly newspaper "Echo Czeladzi" is published by the Municipal Office. It contains the most important information about the economy, social issues, education, culture, sport and NGO activities. "Echo Czeladzi" provides a patronage for many cultural events taking place in the city.

For the last few years Czeladź has also been an important cultural centre. Each year in May there is a festival Ave Maria organized in Czeladź, Będzin and Sosnowiec. Among its artists are not only the most outstanding Polish opera, operetta and stage singers, but also orchestras and choirs of the Great Theatre (Teatr Wielki) in Poznań, Silesian Opera (Opera Śląska) in Bytom and the University of Music (Akademia Muzyczna) in Katowice. The director of the festival is Sławomir Pietras - the director of the Great Theatre in Poznań. Apart from that, there is also a Contemporary Art Gallery "Elektrownia" in the historic post-industrial building of the "Saturn" mine. It cooperates with Silesian art universities and creative movements. Also Czeladź House of Tradition with its office in the "Pod Filarami" palace, formerly belonging to the "Saturn" mine, each month organizes chamber music concerts and exhibitions about the city history. Each summer ends up with a Reggae Music Festival "Reggeneracja" and at the end of July and beginning of August the city Harvest Festival (Dożynki) is organized with the participation of the regional music groups of Zagłębie Dąbrowskie and folk music groups. Similar holidays are the traditional Saint Stanisław and Saint Anna fairs.

The biggest city cultural entrepreneurs are the Days of Czeladź. They are organized once a year by the City Council, which tries to make it interesting for the people of different age and different interests. The Days of Czeladź are organized at the beginning of May and they always involve all districts of the city.

Some interesting events are also organized by the City Public Library and the Community Centre "Odeon". They specialize in closed-circle entrepreneurs, inviting outstanding artists and literature experts. There are also numerous associations and non-government organizations which are active on the cultural and sport field.

There are many outstanding persons connected with Czeladź, who have been given the name of the Honourable Citizen by the City Council. Among them are: marshal Józef Piłsudski for whom Czeladź was a point of lift, prime minister Felicjan Sławoj-Składkowski who worked for many years in Czeladź hospital, Bolesław Pieńkowski who built Czeladź church, world-famous stamps burist Czesław Ślania - the court engraver of the King of Sweden, Zygmunt Szkocny - famous creator of miniature books, Abraham Green - the chairman of the World Jewish Association of Zagłębie Dąbrowskie and Adam Śmigielski - first bishop of Sosnowiec.

Czeladź has a population of 35,000 and a territory of 16,57 ha. The city signatures are The Economic Gate of Silesia - Gospodarcza Brama Śląska (Eastern Economic Zone - Wschodnia Strefa Ekonomiczna), Old Town (Stare Miasto) with Saint Stanisław church and the „Saturn” mine which is being revitalized. The city mayor since 2002 is Marek Mrozowski and the president of the City Council since 2007 is Sławomir Święch.

Czeladź

FRANCJA
FRANCE

Auby

Auby to miasto w północno-wschodniej Francji, położone w okręgu Douai, w regionie Nord-Pas de Calais. Liczy niewiele ponad 8 tysięcy mieszkańców, w tym około 10 procent jest pochodzenia polskiego.

Pierwsze wzmianki o Auby pochodzą z 1143 roku. Jednak aby Auby mogło się rozwijać, w pierw trzeba było osuszyć mokradła. O tym, że tereny, na których wyrosło Auby, były podmokłe, świadczy nazwa miasta, wywodzona z wyrazów Obex (ozn. umocnienie, wykop) lub Albus (ozn. biały, czyli biała woda, zawierająca spore ilości wapnia). Auby leży w dolinie kanału Haute Deule, który przeprowadzony jest przez miasto. To dzięki zasobności w wodę, w mieście mógł rozwijać się przemysł. W roku 1813 powstała tu cukrownia. W 1868 r. Królewska Węglowa Kompania Asturyjska rozpoczęła budowę huty oraz walcowni cynku i ołowiu. 20 lat później powstała, założona przez Casimira Gąsiorowskiego (był również merem Auby) fabryka nawozów sztucznych (zamknięta w 1976). W późniejszych latach na tym terenie odkryte zostały bogate zasoby węgla. W roku 1906 wybudowano pierwszy szyb „Escarpelle” należący do Lotaryńskiej Spółki Węglowej. U zarania I wojny światowej Auby było najbardziej uprzemysłowionym miastem w okręgu Douai. Po zakończeniu działań wojennych do Francji zaczęła napływać fala emigrantów, m.in. z Polski, którzy osiedlali się przede wszystkim w regionie Nord-Pas de Calais. Górnicza historia miasta zakończyła się z chwilą zaniechania wydobycia węgla, co nastąpiło w roku 1968, kiedy to zamknięto ostatni kopalniany szyb.

W roku 1975 władze miejskie zainicjowały proces przeobrażania. Rozpoczęto wówczas realizację programu modernizacji. Wyburzono dawne baraki dla emigrantów. W ich miejsce powstały bloki mieszkalne, szkoły, ośrodki edukacji, hala sportowa, kąpielisko miejskie, dom spokojnej starości, stołówki oraz oczyszczalnia ścieków. W roku 2001 powstał nowy plan rozwoju i rozbudowy miasta, który realizowany jest do chwili obecnej.

Współpraca rozpoczęła się 36 lat temu, w Czeladzi (1973), od wizyty ówczesnego maira Auby Aldeberta Valette i jego zastępcy Jana Kaczmarka. W czasach realnego socjalizmu współpraca między miastami różnych krajów, a w szczególności z tymi zza żelaznej kurtyny, wymagała zgody władz partyjno-państwowych szczebla wojewódzkiego i tych najwyższych. Po uzyskaniu stosownej akceptacji w roku 1974 Aldebert Valette i naczelnik Czeladzi Zbigniew Cyrol podpisali pierwszą umowę partnerską.

Już w 1976 roku zorganizowano pierwszą międzynarodową wymianę młodzieży. Od tej pory, każdego roku, czeladzka młodzież wyjeżdża w lipcu do Auby, a młodzież francuska w tym samym czasie

odwiedza Czeladź i pobliskie regiony Polski. W okresie funkcjonowania czeladzkich kopalni w wymianie uczestniczyli również górnicy i związkowcy. Warto też wspomnieć, że na początku lat osiemdziesiątych XX wieku strona francuska organizowała akcje humanitarne na rzecz czeladzkiego szpitala. W dziesiątą rocznicę współpracy (1983) w Czeladzi jednej z ulic nadano nazwę Miasta Aubry, a w Aubry - Miasta Czeladź.

Inicjator porozumienia Jan Kaczmarek (1929-1993) był synem polskich emigrantów, górnikiem w miejscowej kopalni. By ułatwić wymianę zakupił on dom, który po przystosowaniu na noclegownię przekazał dla potrzeb Polonii. W roku 1993 został uhonorowany przez władze Czeladzi Nagrodą Miasta, a górnicy przyznali mu tytuł Honorowego Górnika. Z kolei w roku 2001 jego imieniem nazwany został czeladzki Ośrodek Integracyjny „Senior”, a w uroczystości tej wziął udział Freddy Kaczmarek - syn Jana, obecny mair Aubry.

Obecnie w mieście działa kilkanaście stowarzyszeń kulturalnych i społecznych, wśród nich liczne są stowarzyszenia polonijne. Do 1990 roku współpraca Czeladzi i Aubry oparta była o kontakty urzędów miast, komitetów partyjnych i współdziałanie Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Francuskiej z Towarzystwem France-Pologne w Aubry. Od wielu lat prezesem Towarzystwa w regionie Nord-Pas de Calais (Amitié Nord-Pas de Calais Pologne) jest Halina Normand, która w 1999 roku (po 25 latach działalności w stowarzyszeniu) została uhonorowana przez prezydenta RP Krzyżem Oficerskim za Zasługi dla Rzeczypospolitej Polskiej. Lata po przełomie przyniosły większe ożywienie w kontaktach polsko-francuskich. Szczególną rolę przypisano wymianie kulturalnej (Dni Kultury Polsko-Francuskiej w Czeladzi i Aubry), sportowej, stowarzyszeniowej, a także samorządowej. W ramach umowy o partnerstwie francuski College im. Victora Hugo współpracuje na co dzień z Gimnazjum nr 2 w Czeladzi.

W okresie kilkudziesięcioletniej współpracy z miastem Aubry, Rada Miejska Czeladzi za działalność na rzecz rozwijania partnerstwa między miastami, nadała tytuł Honorowego Obywatela Miasta Czeladź Janowi Kaczmarkowi, Aldebertowi Valette, Pierre'owi Cuheval, Mi-

chelowi Flacheron, Danielowi Normand i Bernardowi Briez.

Samorząd miasta Auby jest wydawcą miesięcznika „L'Aubygeois”, w którym publikowane są również artykuły odnoszące się do polsko-francuskiej współpracy oraz o najważniejszych sprawach dotyczących się w Czeladzi. Merem Auby od 2001 roku jest Freddy Kaczmarek.

Auby is a city in north-eastern France, situated in Douai area, in Nord - Pas de Calais district. It has a population of over 8 thousand, about 10% of them having Polish family background.

Auby was first mentioned in 1143. For the city to develop however it was necessary to first drain the wetlands. The fact that the city has developed on a marsh can be confirmed by its name. The name of Auby derives either from the word Obex (Eng. firmness, pit) or Albus (Eng. white, i.e. a white water with large amount of calcium). Auby lies in a valley of the Haute Deule canal which runs through the city. It was the water supply that made it possible for the city industry to develop there. In 1813 a sugar factory came into existence. In 1686 the Royal Coal Company of Asturia started building a zinc and lead foundry and a rolling mill. 20 years later Casimir Gąsiorowski (former Auby governor) established a chemical fertilizers factory (closed down in 1976). During the following years rich deposits of coal were discovered on that territory. In 1906 the first mineshaft "Escarpelle" was built. It belonged to the Lorraine Coal Company. At the dawn of the World War I Auby was the most highly industrialized city in Dounai area. After the war a stream of emigrants started coming to France. Among them were many Polish people who settled mostly in Nord - Pas de Calais region. The mining history of the city ended up with the moment of coal output abandoning in 1968, when the last mineshaft was closed down.

In 1975 local authorities started the process of transformation. The modernization programme was put into practise. Former emigrants' barracks were destroyed and blocks of flats, schools, education centres, sports hall, swimming pool, old people's home, city canteens and a sewage treatment works were built in their place. The new, currently implemented city development plan was introduced in 2001.

The cooperation between Auby and Czeladź started 36 years ago (in 1973), when the then Auby mayor Aldebert Valette and his deputy Jan Kaczmarek came to visit Czeladź.

At the time of real socialism it took all the levels of the party and country authorities' approval for the cooperation among different cities to be possible, especially those to the east of the "Iron Curtain". In 1974, having received the appropriate approval, Aldebert Valette and the Czeladź governor Zbigniew Cyrol signed the first partnership agreement.

The first international youth exchange was organized already in 1976. Since that time each year in July young people from Czeladź go to Auby, and at the same time their French friends visit Czeladź and its neighbourhood.

During the time of Czeladź mine activeness (up till 1996) also the miners and union members took part in the exchange. It is worth mentioning, that in the early 1980's the French party organized a humanitarian action to help Czeladź hospital. In 1983, for the tenth anniversary of cooperation one of the streets of Czeladź was given a name of the city of Auby, and one of the streets in Auby was named by the city of Czeladź.

The initiator of the agreement, Jan Kaczmarek (1929-1993) was a son of Polish emigrants, a miner working at the local mine. In order to make the exchange easier he bought a house which he adapted to be a night shelter and gave to the Polish society. In 1933 Jan Kaczmarek was honoured by the Czeladź authorities with City Reward and given the title of the Honorable Miner. Moreover in 2001 Czeladź Integration Centre "Senior" was given a name of Jan Kaczmarek. One of the main ceremony guests was Freddy Kaczmarek, Jan's son, current mayor of Auby.

At present there are over 15 cultural and social societies in Auby, many of which engage Polish societies. Up till 1990 the cooperation between Auby and Czeladź was based on the contacts between the town halls, party committees and the cooperation between the Polish - French Friendship Society and the France - Pologne Society in Auby. For years the president of the Society in Nord - Pas de Calais region (Amitié Nord-Pas de Calais Pologne) has been Halina Normand. In 1999, after 25 years of her activity for the Society, she was honoured with The Grand Cross of Order of Merit of the Republic of Poland by the Polish President.

The years after the breakthrough were the years of a big revival in Polish - French contacts. Especially important was the cultural exchange (Polish - French Days in Czeladź and in Auby), sports, associations and municipality exchange. As a part of the partnership agreement French Victor Hugo college cooperates day-to-day with Czeladź 2nd Secondary school.

Over the dozens of years of the cooperation with the city of Auby the Czeladź town council has given the title of Honoured Citizen of Czeladź for an extraordinary activeness in favour of partnership between the cities to Jan Kaczmarek, Aldebert Valette, Pierre Cucheval, Michel Flacheron, and Daniel Normand Bernard Briez.

Auby self - government is a publisher of the monthly magazine "L'Aubygeois", where the articles referring to Polish - French cooperation and the most important events in Czeladź are published. The city mayor of Auby since 2001 is Freddy Kaczmarek.

UKRAINA
UKRAINE

Żydaczów

www.zhydachiv.lviv.ua

Żydaczów jest jednym z najstarszych miast Podkarpacia. Leży na pograniczu wyżyny Podolskiej i niziny Podkarpackiej, w obwodzie lwowskim nieopodal ujścia do Dniestru rzeki Stryj.

Po raz pierwszy nadstryjeńska osada targowa została wymieniona w 1164 roku, gdy wspomina się ją pod nazwą Udecz (lub Zudecz). Miasto założyli osadnicy rumuńscy lub węgierscy. Żudeczu w języku rumuńskim oznacza prawo (łacińskie *judex*). W kolejnych dokumentach osadą a później miasto wymienia się pod 25 różnymi nazwami.

W 1338 roku księżę halicko-wołyński Bolesław Jerzy Trojdenowicz zapisał w spadku swoje księstwo królowi polskiemu Kazimierzowi Wielkiemu, w przypadku swojej bezpotomnej śmierci. Książę zmarł nie doczekawszy się potomka w 1340 roku.

Tym sposobem całe Księstwo, a zatem i Żydaczów było we władaniu polskim. W owym okresie miasto było jednym z największych w Galicji, było to także centrum handlu solą. Głównym zajęciem mieszkańców, poza handlem, było rolnictwo i rzemiosło. Symbole tych profesji upamiętnione są od 1653 roku w herbie miasta - kula soli, lemiesz i sercopodobny dzban.

Za króla Władysława Jagiełły (1399) miasto otrzymało przywileje prawa magdeburskiego. W tym czasie na górze za miastem stał zamek. Od XIV w. do I rozbioru Polski w 1772 r. Żydaczów był starostwem i siedzibą powiatu w Województwie Ruskim, w Ziemi Halickiej. Od czasów lokacji miasto zamieszkiwali: Polacy, Ukraińcy, Żydzi i Węgrzy.

Na kartach historii Żydaczowa w sposób szczególnie zapisała się wizyta hetmana, późniejszego króla Polski, Jana Sobieskiego. W 1676 r. Hetman przygotowując się do odparcia ofensywy tureckiej Ibrahima Szejtana, założył niedaleko Żydaczowa obóz. Prawie miesiąc trwały walki pod pobliskim Żurawnem (Żórawnem). Decydująca i zwycięska bitwa rozegrała się 17 października tegoż roku. Podpisano pokój, a Sobieski jako zwycięzca odbił z niewoli około 12 tysięcy jeńców polskich. Za zwycięstwo hetman Jan Sobieski podziękował Bogu w żydaczowskim kościele.

Najbardziej tragiczny okres w historii miasta, parafii i kościoła nastąpił w czasie zawieruchy II wojny światowej i w latach powojennych. W latach 1963-1989 parafia była zdelegalizowana. W kościele zniszczono zabytkowe ołtarze, zrabowano dzwony, zrujnowano dzwonnice, wyrwano organy, zniszczono ambonę, zamalowano ściennie malowidła upamiętniające wizytę Jana III Sobieskiego. Zamiast miejsca kultu kościół pełnił funkcję dworca autobusowego. W roku 1989 wierni rozpoczęli starania o oddanie obiektu parafii. Dzięki przychylności lokalnych władz stało się to możliwe. Uroczyste poświęcenie kościoła nastąpiło 11 listopada 1989 roku.

Restrykcje wobec mieszkańców Żydaczowa nie dotyczyły jedynie Polaków. Ogromne straty poniosła ludność pochodzenia żydowskiego. Praktycznie ulegli oni całkowitej zagładzie, a po dawnej drewnianej synagodze, poza trzema fotografiami, nie pozostał nawet ślad. Represje dotknęły również Ukraińców.

W latach po II wojnie światowej władze radzieckie prowadziły świadomą akcję eksterminacyjną wymierzoną w szczególności w naród ukraiński. Nieopodal dawnego zamku swą siedzibę miało NKWD. Tam też dokonywano masowych mordów. Wzgórze zamkowe stało się masową mogiłą niezliczonej liczby ukraińskich działaczy niepodległościowych, lokalnych liderów oraz zwykłych obywateli. Zbrodnie radzieckie upamiętnia dziś pomnik.

Na początku XIX stulecia w Żydaczowie zaczął rozwijać się przemysł budowlany i spożywczy. W roku 1880 przez miasto poprowadzono kolej, co dało impuls do dalszego rozwoju. W połowie XIX w. Żydaczów stał się ważnym ośrodkiem miejskim województwa stanisławowskiego, a obecnie jest ważnym węzłem drogowym. Po II wojnie światowej wybudowana została papiernia, która jeszcze nie tak dawno zatrudniała ponad 3 tysiące pracowników.

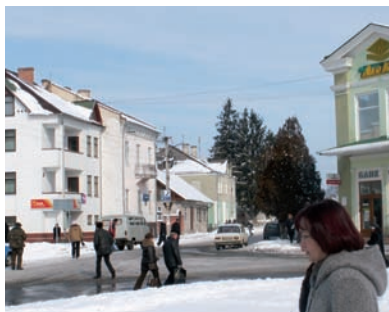

W mieście znajduje się kilkadziesiąt interesujących zabytków historycznych i kulturalnych. Wśród nich warto wymienić pozostałości starorusińskiego grodu i miasta z XII-XIV wieku, cerkiew greko-katolicką pod wezwaniem Zmartwychwstania Pańskiego, w której króluje cudowna ikona Matki Bożej z 1406 roku. W centrum miasta ważne miejsce zajmuje pomnik wybitnego poety i malarza ukraińskiego Tarasa Szewczenki (1814-1861).

W ukraińskie Święto Niepodległości - 24 sierpnia 1996 roku zostały odnowione i poświęcone symbole miasta - herb i flaga. 21 września, w rocznicę nadania prawa miejskiego-magdeburskiego (1399), miasto obchodzi swe święto

Umowa o współpracy między Żydaczowem a Czeladzią podpisana została 24 sierpnia 2004 roku w Żydaczowie przez burmistrza Michajło Szczujko, jego zastępcę Jarosława Hawrylczyka, burmistrza Marka Mrozowskiego oraz zastępcę Zbigniewa Szaleńca. Od roku 2005 organizowana jest młodzieżowa wymiana wakacyjna, zaś stałe kontakty międzyszkolne realizuje Szkoła Średnia nr 2 (UA) i Miejski Zespół Szkół (PL).

W mieście wydawana jest gazeta „Udecz dzisiaj”. Obecnie miasto liczy 12 tysięcy mieszkańców, a wśród nich około 400 jest pochodzenia polskiego. Burmistrzem miasta od 1992 roku jest Michajło Szczujko.

Zhydachiv is one of the oldest cities of Podkarpacie region. It lies between Podolska Upland and Podkarpacka lowland, in Lviv province, at the mouth of the Stryj river which falls into Dniester.

This merchant settlement on Dniester was first mentioned in 1164, being called Udech (or Zudech). The city was established by Romanian or Hungarian settlers. Romanian word zhudechu means "law" (Latin judex). The following documents mention the settlement and later on the city under 25 different names.

In 1338 the duke of The Kingdom of Galicia - Volhynia Bolesław Jerzy Trojdenowicz bequeathed his kingdom to the Polish king Casimir III the Great in case of his heirless death. The duke died in 1340, having no descendant.

And so, all the Kingdom, including Zhydachiv, became Polish territory. At that time it was one of the biggest cities of Galicia and a salt trade centre. Apart from tradesmen, Zhydachiv citizens were farmers and craftsmen. All these professions are mentioned on the city coat of arms - salt, a plowshare and a heart - shaped pitcher.

At the times of king Władysław II Jagiełło the city was given the Magdeburg rights privileges. At that time there was a castle on the top of the mountain on the city outskirts. From XIV century up till the first partition of Poland in 1772 Zhydachiv was a county office and a poviats residence of the Russian district of Galich Land. Since the times of the city founding it was inhabited by Polish, Ukrainian, Jewish and Hungarian people.

One of the important events in Zhydachiv history was a visit of the hetman, future king of Poland, John III Sobieski. In 1676 he established a lager in Zhydachiv preparing for the Turkish attack of Ibrahim Pasha. The battles of the nearby Juravno continued for almost one month.

The crucial and victory battle took place on 17th of September that year. Having won the battle Sobieski signed the peace declaration and took back about 12 000 Polish captives. He then thanked God for the victory in Zhidachiv church.

The most tragic period in the history of the church and the parish was during and after the World War II. Between 1963 and 1989 the parish was outlawed. The antique altars of the church were damaged, the bells were stolen, the belfry was destroyed, the organs and the ambo were destroyed and the paintings of John III Sobieski painted over. Instead of being a place of worship the church became a bus station. In 1989 the flock began to make efforts to get the parish back. Thanks to the local authorities' sympathetic response it became possible. The ceremonial consecration of the church took place on 11th of November 1989.

The restrictions on the citizens of Zhidachiv did not concern only the Polish nation. Also the Jews living in Zhidachiv suffered a huge loss. Almost all of them were exterminated and all was left after the former synagogue were three photographs. Also the Ukrainians suffered repressions.

During the years after World War II Soviet authorities started an extermination concerning mostly the Ukrainian nation. Near the former castle was the office of the NKVD. That was also where the assassinations took place. The castle hill became a mass grave of the innumerable Ukrainian independence activists, local leaders and common citizens. Today the Soviet crimes are commemorated by a monument.

At the beginning of the XIX century building and grocery industry started to develop in Zhidachiv. In 1880 the railway was built, which provided an impetus for further growth. In the middle of the XIX century Zhidachiv became a centre of the region and today it is still a major traffic node. The huge paper mill was built after the World War II. Yet not so long ago it employed over 3.000 people.

There are dozens of historical and cultural monuments in the city. Among the most important ones are the reminders of the Ruthenian town from the XII - XIV centuries, Greek Catholic Resurrection church with the miraculous icon of the Mother of God from 1406. An important monument in the city centre is the monument of the Ukrainian poet and painter Taras Shevchenko (1814-1861).

On 24th of August 1996, the Ukrainian Independence Day the city symbols (coat of arms and the city flag) were renewed and consecrated. 21st of September, the day when Zhidachiv was given Magdeburg city rights privileges (1399) is pronounced to be Zhidachiv Day.

The cooperation agreement between Zhidachiv and Czeladź was signed on 24th of July 2004 in Zhidachiv by the mayor Mykhaylo Shchuyko, his deputy Yaroslav Havrylchuk, mayor Marek Mrozowski and his deputy Zbigniew Szaleniec. Youth summer exchange is organized since 2005 and the 2nd High School in Zhidachiv and City School Complex in Czeladź cooperate on a daily basis.

There is a newspaper called "Udecz Dzisiaj" published in Zhidachiv. Today the city population is 12 000, about 400 of which having Polish family background. The city mayor is Mykhaylo Shchuyko.

LOTWA
LATVIA

Viesīte

www.viesite.lv

Viesīte to miasto w wioska Azu) w Wedle podziału ad-niedaleko od Jekabpils, a

Obszar Viesīte wynosi 2,3 km², a jego terenów wiejskich 311,1 km². Zamieszkuje go około 3.000 mieszkańców, z czego 2% to Polacy. Najbardziej interesujące obiekty to: Zamek Kultury Viesīte, ewangelicko-augsburski kościół Brīvidas („wolność”) i muzeum historii lokalnej „Selonia”. Nieopodal miasta znajduje się niezwykle ważne dla historii i kultury Łotwy miejsce. Jest nim Varnava. To właśnie tutaj miejscowy pastor Gothard Friedrich Stender w XVIII wieku stworzył pierwszy narodowy elementarz.

Historia rejonu Viesīte jest związana z historią położonego na południe od rzeki Dźwiny (Daugawy) Księstwa Kurlandii i Semigalii. Kurlandia to odpowiednik łotewskiej nazwy Kurzeme (ziemia Kurów), zaś Semigalia to łotewska Zemgale. Wspólny byt obu rejonów datuje się od roku 1269, kiedy to Zakon Kawalerów Mieczowych rozgromił państwo Kurów i narzucił nowy feudalny porządek.

Państwo zakonne nie było jednak wieczne i w roku 1561 uległo sekularyzacji. Zakon został rozwiązany, a jego wielki mistrz Gotthardt Kettler został polskim dziedzicznym księciem króla Zygmunta Augusta. W roku 1587 Książę, a z nim całe Księstwo, przyjęli protestantyzm (ewangelicko-augsburski) jako religię powszechnie obowiązującą. Za czasów księcia Jakuba Kettlera (1640-1682) Kurlandia i Semigalia osiągnęły szczyt swego rozwoju. Książę podjął nawet próby utworzenia kolonii zamorskich (Tobago, Gambia). Na przeszkodzie stanęli jednak Szwedzi, którzy w roku 1658 pojmali księcia Jakuba i zajęli stolicę Mitawę. Tym samym poważnie ograniczyli jego autonomię. Liczne wojny polsko-szwedzko-rosyjskie nie sprzyjały stabilizacji Księstwa. Z czasem coraz mocniejsze wpływy polityczne miała Rosja. Pomimo tego aż do ostatniego rozbioru Polski (1795) Kurlandia i Semigalia stanowiły część Rzeczypospolitej. Po 123 latach rosyjskiej dominacji 18 listopada 1918 roku proklamowano utworzenie niepodległej Republiki Łotewskiej. Kurlandia i Semigalia a także spora część Selonii weszły w jej skład.

Od 1890 miasto znane jako osada. W tym czasie grupa właścicieli oberży, rzemieślników i kupców kupiła część majątku ziemskiego Ekengrave (dąb, dąbrowa w języku starogermańskim) i założyła osadę, którą nazwali: Azu miests („gmina saren”, „gmina kozłów” lub „gmina kóz”). W okresie I wojny światowej do osady doprowadzono linię kolei wąskotorowej, by w ten sposób ułatwić eksploatację okolicznych dziewiczych lasów. Był to poważny impuls dla rozwoju całego regionu, zaś sama kolej miejscem pracy całych pokoleń jego mieszkańców. Nic też dziwnego, że Dzień Kolejarza (pierwszy weekend sierpnia) jest do dziś traktowany jako święto miasta.

Proklamowanie niepodległości Łotwy to kolejny czynnik wspomagający wcześniejsze tendencje, co w konsekwencji doprowadziło do przekształcenia osady w miasto. W 1928 roku śródeleśna osada otrzymała prawa miejskie. Niemal natychmiast Rada Miejska uznała, że w nowej rzeczywistości „gmina saren” nie jest właściwa dla rodzącego się miasta. Po długich i burzliwych dyskusjach zdecydowano się na nową, „zaczernpiętą” wprost z leśnej strugi zwanej Viesīte. W 1938 roku młodemu miastu przyznano żółto-czerwoną tarczę herbową z pięcioma żółdziejami. Nawiązano tym samym do nazwy starego majątku ziemskiego

Ekengrave, którego entymologia wywodzi się właśnie od dębowego lasu, rosnącego od pradawnych czasów nad potokiem Viesite.

Kolejny zwrot w historii miasta przyniosło odzyskanie niepodległości w roku 1990. Władze miejskie postawiły na odnowę lokalnej tradycji narodowej i wyzwolenie aktywności społecznej. Obecnie w mieście działa dziewięć grup tanecznych, chór, zespół wokalny, grupa teatralna oraz dziecięca i młodzieżowa pracownia plastyczna. Aktywność i innowacyjność mieszkańców jest do pozazdroszczenia. Również władze miejskie starają się promować swe osiągnięcia, co robią niezwykle skutecznie. W 2002 roku miasto otrzymało tytuł „Najbardziej Zadbanego Miasta Roku 2002”. Viesite znane jest też na Łotwie jako ważne centrum kultury. Wydawana jest tu lokalna gazeta „Viesites vestis” („Wieści z Viesite”). Burmistrzem miasta jest od 1990 roku Jánis Dimitrijevs.

Jednym z priorytetów jest też rozwój turystyki. Okolice miasta to rejon ciekawy i ekologicznie czysty. Naturalne puszcze, polodowcowe jeziora i serdeczni ludzie to potężny kapitał. W sąsiedztwie Viesite istnieje ponad 60 farm i około 360 pól uprawnych. Produkuje się tu ekologiczną, zdrową żywność.

28

Viesite jest bardzo aktywne na arenie międzynarodowej. Na co dzień współpracuje z: Hobro (Dania), Orebro (Szwecja), Obelai (Litwa) oraz Żydaczowem (Ukraina). Do nawiązania stosunków z Czeladzią doszło za sprawą Gunty Dimitrijeva'y i Elżbiety Bazańskiej. Obie panie współpracowały w ramach programu Soctrates-Comenius i wspólnie doszły do wniosku, aby ów program przekuć na współpracę samorządową. 2 maja 2006 w Czeladzi doszło do podpisania stosownej umowy partnerskiej. Obie strony reprezentowali: Jánis Dimitrijevs oraz Marek Mrozowski. Od lipca 2007 roku realizowana jest coroczna wymiana grup młodzieżowych.

Viesite is a city (previously called Ekengrave or Azu village) in south - eastern Latvia. According to administrative division it belongs to the western part of the Jekabpils region and historically to the Selija region. Viesite area is 2,3 square kilometres and its rural territory is 311,1 square kilometres. The city population is about 3.000, 2% of which are Polish. The most interesting buildings in Viesite are: Viesite Culture Castle, Lutheran Church of the Augsburg Confession Brivibas ("freedom"), and Viesite museum of local history "Selonia". Near Viesite is place very important for history and culture of Latvia. It's Varnava. That directly here local pastor Gothard Friedrich Stender at XVIII century has written the first ABC in Latvian language.

The history of Viesite region is related to the history of the Duchy of Courland and Zemgale which lies to the south of the Daugava (Western Dvina) river. Courland is English name for Latvian name Kurzeme (the land of Curonians) and Zemgale is the same in Latvian and English. Common existence of those two regions started in 1269, when Livonian Brothers of the Sword crushed the country of Curonians and imposed a new feudal order.

However, the monastic state can't have lasted forever and was secularized in 1561. The order was dissolved and its Grand Master Gotthadt Kettler became a Polish hereditary knight of the king Zygmunt August. In 1587 the Duke together with the whole Kingdom converted to Protestantism (Lutheran Church of the Augsburg Confession) and made it a universal confession. At the times of the Duke Jacob Kettler (1640-1682) Courland and Zemgale were on the top level of its development. The Duke even made an attempt to create colonies overseas

(Tobago, The Gambia). However, the Swedish stood in the way, having captured Duke Jacob in 1658 and having occupied the capital Jelgava. That limited its autonomy. Numerous Polish - Swedish - Russian wars didn't create favourable conditions for the Kingdom stabilization. With time Russian influence got stronger and stronger. In spite of that up till the last division of Poland (1975) Courland and Zemgale were a part of Rzeczpospolita. After 124 years of Russian domination on 18th of November 1918 the Independent Republic of Latvia was proclaimed. Courland, Zemgale and a great part of Selonia became a part of it.

Since 1890 the city has been known as a settlement. At that time a group of inn owners, craftsmen and tradesmen bought a part of the Ekengrave ground property (in Old German meaning oak or oak wood) and established a settlement named Azu miests ("deer commune", "buck commune", or "goat commune"). During the World War I the settlement was connected by a narrow - gauge railway, which made it easier to exploit the nearby virgin forests. It was a serious impulse for the development of all the region and the railway gave jobs to several generations of the citizens. No wonder that up till nowadays the Railwayman Day (first weekend of August) is treated as a city holiday.

Latvian proclamation of independence was yet another factor supporting earlier tendencies. All that together in the end made it possible to transform the settlement into a city. In 1928 this settlement among forests was granted city rights. Almost immediately the City Council decided, that in the new reality the name "deer commune" was no longer proper for a growing city. After long and stormy discussions the new name deriving from a forest stream Viesīte was accepted. In 1938 the young city was given its yellow and red coat of arms with five acorns. This referred to the name of the old ground property Ekengrave, which derives from an oak forest by the Viesīte stream.

Another turnabout in the history of the city was regaining of the independence in 1990. The city authorities focused on the renovation of the local national tradition and promoting

social activity. Nowadays there are nine dance groups, a choir, a vocal band, a theatre group, kids and youth art workroom in the city. The active and innovative attitude of the citizens is impressive. Also the city authorities successfully promote their achievements. In 2002 the city was given a name of The Trimmiest City of The Year. Viesīte is known in Latvia as a cultural centre. It has its local newspaper called Viesītes vestis ("News from Viesīte"). The city mayor since 1990 is Jānis Dimitrijevs.

One of the city development priorities is tourism. The city outskirts are an interesting and ecologically clean area. Natural wilderness, postglacial lakes and friendly people are a great capital. There are over 60 farms and about 360 fields in the neighbourhood of Viesīte. Ecological, healthy food containing no chemical elements is made here.

Viesīte is very active on an international field. It permanently cooperates with Hobro (Denmark), Orebro (Sweden), Obelai (Lithuania) and Zhidachiv (Ukraine). The establishment of partnership with Czeladź was possible thanks to Gunta Dimitrijeva and Elżbieta Bazańska. Both of them cooperated in the Socrates - Comenius programme and together decided that it would be worth transferring into the local government cooperation. The partner agreement with Czeladź was signed on 2nd of May 2006 in Czeladź. Both parties were represented by: Jānis Dimitrijevs and Marek Mrozowski. Since July 2007 yearly youth exchange is practised.

WĘGRY
HUNGARY

Várpalota

www.varpalota.hu

Várpalota jest typowym węgierskim miastem liczącym około 22.000 mieszkańców, położonym w zachodniej części kraju u podnóża Lasu Bakońskiego, nieopodal jeziora Balaton. Jej poważnym atutem jest biegnąca przez miasto ważna trasa drogowa Budapeszt - Graz- Włochy (E66).

W nie tak odległej przeszłości rejon dzisiejszej Várpaloty był ważnym ośrodkiem przemysłowym, z którego dziś, po okresie transformacji ustrojowej, nie pozostało zbyt wiele. Wydobywano tu węgiel brunatny, funkcjonowała huta aluminium, wielka elektrociepłownia, rafineria ropy naftowej oraz mniejsze i większe zakłady branży mechanicznej i chemicznej. Dzisiaj po dawnej bazie ekonomicznej pozostały opustoszałe hale i wspomnienia.

Rozwój ekonomiczny regionu zaowocował powołaniem do życia w roku 1952 nowego bytu administracyjnego - miasta Várpaloty. Stało się to po wcześniejszym przyłączeniu do osady o tej samej nazwie dwóch mniejszych: Pét i Inota. Od tej pory trzy dawne osady i ich mieszkańcy wspólnie budowali swą przyszłość.

Várpalota ma też w swej historii wątki polskie. W okresie II wojny światowej wielu Polaków znalazło tu schronienie. Internowani na Węgrzech żołnierze września mogli liczyć na serdeczne przyjęcie i wsparcie ze strony gospodarzy tej ziemi. Bez niego wielu z nich nie przeżyłoby wojennej zawieruchy. Druga fala polskiej emigracji nastąpiła w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych, kiedy to polscy robotnicy i inżynierowie realizowali na naddunajskich budowach ambitne plany rozwoju przemysłu. Większość budowniczych oczywiście powróciła do kraju, ale część pozostała na zawsze i stanowi dziś sporą grupę polonusów. Jednym z nich jest Wiesław Śmigieński - Polak z Ciechanowa, znakomity nasz „ambasador” w Várpalocie.

Dzisiejsza Várpalota nie jest już centrum przemysłowym. Jedyne jeszcze na horyzoncie widnieją kominy dawnej elektrociepłowni i przypominają o swej niedawnej świetności. Dzisiaj władze miejskie stawiają na rozwój usług, turystykę i rekreację. Doceniają rolę drogi tranzytowej i siłę swej historii. Jasno sprecyzowane atuty same wykreślają wizję rozwoju miasta, wizję, która jest konsekwentnie i co ważniejsze - skutecznie, realizowana

Centralny punkt miasta stanowi Fő tér - Rynek Główny. Obecnie stanowi on zadbane zielony skwer chętnie odwiedzany przez mieszkańców miasta. Przy jednej z pierzei mieści się kościół zbudowany w stylu romańskim. W jego wnętrzu można zobaczyć romańskie i wczesno-gotyckie freski. Nieopodal ciekawą swą architekturą dawna dziewiętnastowieczna synagoga. Obecnie nie odprawia się już tu nabożeństw.

Prawdziwą ozdobą Várpaloty jest surowa, czternastowieczna, czworoboczna, kamienna forteca - zamek Thuri. To istotne miejsce wpisane w karty historii Węgier. U zarania państwowości ukrywana tu była przed najeźdźcami korona królewska. Niegdyś zamurowane pomieszczenie jest dziś udostępniane turystom. W okresie wojen tureckich zamek Thuri był ważnym punktem strategicznym węgierskiej linii obrony i skutecznie osłabiał zapędy rządnych podboju przybyszy z południowego-wschodu. Po wielu stuleciach służby dla ojczyzny twierdza Thuri nie broni się przed jakimikolwiek przybyszami. Wręcz przeciwnie - dzisiaj zaprasza do wnętrza każdego, gdyż dzisiaj jest jedynie Muzeum Przemysłu Chemicznego i Górnictwa. Ekspozycja muzealna nawiązuje do niedawnej historii miasta i najbliższej okolicy, historii przemysłu, który przekształcił dawne rolnicze osady w miasto.

Powyżej zamku, na niewysokim, porośniętym wzgórzu, znajduje się osiemnastowieczny pałac rodziny Zichy. Obecnie jego wnętrza wypełniają ekspozycje muzealne poświęcone dawnym właścicielom oraz okresowi budowy nowych Węgier tuż po I wojnie światowej.

Dwa razy w roku w mieście odbywają się duże regionalne imprezy: Dzień Myśliwych oraz średniowieczny festiwal z okazji Dnia Króla Macieja Korwina - bodaj najwybitniejszego w historii władcy Węgier. Obie cieszą się szerokim zainteresowaniem mieszkańców i odwiedzających. Z kolei w czerwcu odbywają się tu Międzynarodowe Targi Vár-Expo, których celem jest pobudzenie lokalnej gospodarki. Burmistrzem miasta jest od 2006 roku Árpád Németh.

Współpraca Czeladzi z Várpalotą rozpoczęła się od współdziałania w ramach europejskiej organizacji międzyregionalnej T.E.M.A. (Transeuropean Municipality Association). Rejon Várpalota, podobnie jak Zagłębie Dąbrowskie wraz z Czeladzią, są członkiem tej organizacji, co niewątpliwie ułatwiło kontakt. W czerwcu 2007 roku Czeladź reprezentowała region Zagłębia na Targach Vár-Expo i dało to impuls do zacieśnienia współpracy.

28 stycznia 2008 roku umowę o partnerstwie pomiędzy Czeladzią a Várpalotą podpisali w czeladzkim pałacu „Pod Filarami” burmistrzowie obu miast: Árpád Németh oraz Marek Mrozowski. Przewiduje ona wymianę przedstawicieli organizacji społecznych, samorządowców, a przede wszystkim dzieci i młodzieży. Nie jest wykluczone, że głównym aktorem wymiany będzie młodzież z Gimnazjum nr 3.

Várpalota is a typical Hungarian town with a population of 22 000, lying near the western part of the Bakony Forest, close to the Balaton lake. One of its important assets is the Budapest - Graz - Italy road (E66) which goes through the city.

Not so long ago the territory of today's Várpalota was an important industrial centre. Today, after the political transformation, not much of it is left. The most important industries were brown coal output, aluminium mill, huge heat and power station, petroleum refinery and also bigger and smaller mechanical and chemical factories. Nowadays all is left from the former economical base are empty floors and memories.

The economical development of the region led to the establishment of a new city - the city of Várpalota (1952), which apart from the settlement with the same name included also the Pét and Inota settlements. Since that moment the three settlements together with their inhabitants started building their future.

The history of Várpalota includes also some Polish threads. Many Polish people found a shelter here during the World War II. Polish soldiers interned in Hungary were given a friendly shelter and support from the local hosts, without which many of them would not have survived the turbulence of war. The second stream of emigration came in the 70's and 80's, when the Polish workers and engineers implemented ambitious industry development plans on the building sites on Danube. Of course, most of them came back to Poland, but some of them stayed for good and today they form a big Polish community. One of them is Wiesław Śmigielski - a Polish man from Ciechanów, our great "ambassador" in Várpalota.

Today's Várpalota is not an industrial centre anymore. Only the chimneys of the former heat and power station on the horizon remind of the recent glory. Today the city authorities focus on the services, tourism and recreation. They know the value of the transit road and the power of the city history. Clearly defined assets show the way of the city development, the vision which is being consequently and, which is the most important, effectively realized.

The central place of the city is Fötér - the Main Square. Nowadays it is an untended green square gladly visited by the citizens. There is a Romanesque church at one of its frontages, with Romanesque and early Gothic frescos. Near the church there is a former XIX century synagogue, which is no longer open for celebrating services.

A real ornament of Várpalota is a XIV century severe four - sided stone fortress - the Thuri castle. It is an important place for the city history. At the beginning of the statehood the king crown was hid here from the invaders. Formerly walled in room is now open for tourists. At the time of Turkish wars the Thuri castle was an important strategic point of the Hungarian

defence line and effectively abated the attempts of the conquerors coming from the south - east. After many years of service for homeland the Thuri fortress does not defend itself from any newcomers anymore. Quite the opposite - today it invites everyone inside, as now it is only a Museum of Mining and Chemical Industry. The museum exposition refers to the recent history of the city and its neighbourhood, the history of the industry which transformed former agricultural settlements into a city.

Above the castle, at a small hill there's an XVII century palace of the Zichy family. At present his interior is covered by the museum expositions dedicated to the former owners and the time of building the new Hungary right after the World War I.

There are two big regional holidays in Várpalota taking part twice a year: Hunters' Day and a medieval festival on King Matthias Corvinus Day - probably the most outstanding king of Hungarian history. Both holidays are very popular among the citizens and tourists. Also each year in June the international Vár-Expo trade fair is organized. It is aimed to stimulate the local economy. Since 2006 the city mayor is Árpád Németh.

The cooperation between Czeladź and Várpalota started quite accidentally from the cooperation in the European organization T.E.M.A. (Transseuropean Municipality Association). Both the region of Várpalota and Zagłębie Dąbrowskie region together with Czeladź are members of his organisation, which undoubtedly made it possible to establish contact. In June 2007 Czeladź represented Zagłębie Dąbrowskie region at the Vár-Expo fair and this provided an impetus for closer cooperation.

The partnership agreement between the two cities was signed in Czeladź "Pod filarami" palace on 28th of January 2008 by the mayors of the cities: Árpád Németh and Marek Mro-

36

zowski. It includes an exchange of social organisations', self government representatives and most of all - the youth. Chances are the main exchange participant will be the young people from the 3rd Secondary School.

